

RJEŠAVANJE PARTNERSKIH SUKOBA S OBZIROM NA SPOL PARTNERA, ISKUSTVO I TRAJANJE PARTNERSKOG ODNOSA

SAŽETAK

Rad donosi rezultate istraživanja o povezanosti spola, prethodnog ili sadašnjeg partnerskog iskustva te vremenskog trajanja partnerske veze sa stilovima reagiranja partnera u partnerskim sukobima. Istraživanje je provedeno na uzorku od 564 ispitanika (265 muškaraca i 299 žena), studenata završnih godina studija 12 različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Prikazani rezultati dio su šireg istraživanja o karakteristikama partnerskih odnosa studenata te o ulozi obiteljske sredine u oblikovanju partnerskih iskustava mladih u ranoj odrasloj dobi. Dobiveni nalazi upućuju na nužnost uvažavanja svih spomenutih dimenzija u procjeni stilova rješavanja partnerskih sukoba. Pri analizi spolnih razlika utvrđeno je da djevojke u odnosu na mladiće u rješavanju partnerskih sukoba značajno češće koriste aktivno suočavanje i verbalnu agresiju, dok su mladići skloniji češćem popuštanju/povlačenju. U aktualnim partnerskim odnosima studenti procjenjuju da značajno češće koriste aktivno

¹ Dr. sc. Slavica Blažeka Kokorić, viša asistentica, Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada, Nazorova 51, e-mail: sblazeka@hotmail.com

Izvorni znanstveni članak
UDK 173:364.271
Primljeno: rujan, 2006.

Slavica Blažeka
Kokorić¹

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Studijski centar socijalnog
rada

Ključne riječi:

partnerski sukob, spol
partnera, trajanje
partnerskog odnosa,
stilovi ponašanja partnera
u sukobu

suočavanje nego što je to bio slučaj u njihovim prošlim partnerskim odnosima. Nadalje, nađeno je da u dugogodišnjim vezama značajno češće koriste strategije aktivnog suočavanja u odnosu na kratkotrajne veze, ali također i verbalnu agresiju. Kod fizičke agresivnosti nisu utvrđene razlike ni u jednoj promatranoj varijabli.

UVOD

Tema partnerskih sukoba predstavlja jednu od ključnih istraživačkih tema u području izučavanja partnerskih odnosa te joj je i u ovom radu posvećena posebna pažnja. Poznato je da sukobi čine sastavni dio svakog stabilnog partnerskog odnosa (Canary i sur., 2001.), a njihova čestina i način rješavanja uvelike utječu na zadovoljstvo i stabilnost odnosa (Notarius i sur., 1997.). Rezultati brojnih istraživanja potvrđuju tezu da je najbolji prediktor dugoročnog uspjeha neke veze upravo način na koji se parovi nose sa svojim sukobima, a ne način na koji se podržavaju i iskazuju svoju ljubav u periodu bez sukoba i problema (Gottman, 1994.; Notarius i Markman, 1993., prema Notarius i sur., 1997.). Stoga je neupitna važnost utjecaja ovog faktora na stabilnost i kvalitetu partnerskog odnosa. S druge strane, praksa socijalnog rada u tretmanu obitelji i bračnih parova pokazuje da partnerski odnosi predstavljaju vrstu interpersonalnih odnosa koji čine posebno plodno tlo za pojavu sukoba. U prilog aktualnosti ove teme govore inozemni i domaći statistički pokazatelji o porastu nasilja u partnerskim odnosima, povećanju stope razvoda braka i slično (Bookwal, 2002.; Puljiz i Bouillet, 2003.). Očito je da rad na partnerskim sukobima čini nezaobilazni dio tretmana parova koji se susreću s ozbiljnim problemima u svom partnerskom funkcioniranju. Istovremeno podaci ukazuju na potrebu sustavnog uvođenja programa prevencije i savjetovanišnog rada kojima će se unaprijediti vještine partnera za konstruktivno rješavanje partnerskih sukoba.

Ovdje treba imati na umu da unatoč često prisutnom uvjerenju da su sukobi nepoželjni i da ih treba izbjegavati, postojanje sukoba ne znači nužno i negativnu kvalitetu odnosa. Poznato je da se sukobi neizbježno javljaju u situacijama međusobnih neslaganja dviju ili više strana koje uključuju različite interese ili vjerovanje da njihovi interesi ne mogu biti istovremeno zadovoljeni (Sladović Franz, 1999.).

Sukobe možemo promatrati kao poželjne ili nepoželjne fenomene tek u kontekstu posljedica koje izazivaju, ovisno o tome upravlja li se njima na konstruktivan ili destruktivan način. Općenito, određena ponašanja u partnerskom sukobu možemo definirati kao konstruktivna jer unapređuju i štite odnos, a druga kao destruktivna jer dovode do erozije odnosa (Ohbuchi i Kitanaka, 1991.). Destruktivna ponašanja u konfliktu najčešće se manifestiraju kroz korištenje fizičke agresije prema partneru ili objektima, kroz verbalnu agresivnost, psihičko mučenje i povlačenje/udaljavanje. Konstruktivno ponašanje, s druge strane, uključuje smirenu diskusiju, ispriku, kompromis, podršku te verbalno i fizičko pokazivanje privrženosti (Goeke-Morey i sur., 2002., prema Papp i sur., 2002.).

S. Blažeka Kokorić: Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera...

Partneri u sukobima mogu koristiti različite strategije (stilove ponašanja) kojima nastoje riješiti sukob. U skladu s modelom dvostrukog interesa možemo razlikovati pet osnovnih stilova ponašanja u sukobima ovisno o intenzitetu usmjerenosti osoba na postizanje osobnog cilja ili očuvanje odnosa (Thomas i Kilmann, 1975., prema Ajduković i Sladović Franz, 2003.): borba/nadmetanje, odustajanje/prilagođavanje, izbjegavanje, kompromis i zajedničko rješavanje problema. Sve navedene strategije u određenim situacijama mogu činiti prikladan okvir ponašanja u sukobima, no ipak u većini partnerskih sukoba tek zajedničko rješavanje problema dovodi do pronalaženja pravednog i dugotrajnog rješenja. Korištenje preostalih strategija kao dominantnog stila ponašanja osoba u sukobu u konačnici najčešće ne dovodi do rješenja već do pojačavanja sukoba i narušavanja odnosa.

Takva shvaćanja potvrdile su brojne studije koje su istraživale razlike u konfliktnom ponašanju parova s poremećajima u odnosu i parova koji su izvještavali o zadovoljstvu u svom odnosu (Pasch i Bradbury, 1998.; Gottman, 1994.). Razlike nisu nađene u učestalosti konflikta, već u načinu ponašanja partnera u sukobu.

Utvrđeno je da parovi s poremećajima u odnosu koriste mnogo češće negativna ponašanja u sukobu poput kritiziranja, prigovaranja, emocionalnog povlačenja, agresivnosti, neuvažavanja i prezira te odbacivanja partnera. Opisana ponašanja su očito manje djelotvorna u rješavanju sukoba i nesuglasica između partnera te dovode do nižeg zadovoljstva načinom rješavanja sukoba i posljedicama koje sukob izaziva po kvalitetu odnosa. S druge strane, parovi koji su zadovoljni sa svojim odnosom više koriste konstruktivne strategije u rješavanju sukoba poput kompromisa i otvorene diskusije o problemu (Christensen i Heavey, 1990.).

Općenito govoreći, strategije koje partneri koriste za rješavanje sukoba u svom odnosu velikim dijelom razotkrivaju prirodu njihova odnosa (Canary i sur., 1995.), a ujedno čine i važan prediktor njihova zadovoljstva odnosom te samog trajanja odnosa (Holmes i Murray, 1996.). U literaturi je poznato da za razumijevanje razlika u ponašanju partnera u sukobu bitne odrednice čine individualne osobine partnera (Canary i sur., 1995.; Holmes i Murray, 1996.), spol partnera (Bouchard i sur., 1998.; Hojjat, 2000.), tip veze - bračne/izvanbračne (Brown i Booth, 1996.; DeMaris, 2000.), kognitivni procesi atribucije (Bradbury i Fincham, 1990.), prethodno iskustvo partnera u sukobima (Feldman i sur., 1998.; Conger i sur., 2001.) i slično.

Primjerice, istraživanja o spolnim razlikama (Bouchard i sur., 1998.; Hojjat, 2000.) pokazuju da postoji konzistentnost u navođenju statistički značajnih razlika u načinima doživljavanja i reagiranja muškaraca i žena u situacijama partnerskih sukoba. Utvrđeno je da žene u odnosu na muškarce pokazuju veće razumijevanje za reagiranje svojih partnera u sukobu te da je prihvaćanje partnerovih načina reagiranja u sukobu statistički značajno povezano sa stupnjem zadovoljstva u odnosu. Nadalje, pokazalo se da su žene kritičnije prema vlastitim vještinama rješavanja sukoba, da češće u sukobima koriste negativno-aktivno ponašanje, dok su muškarci skloni negiranju problema i povlačenju iz sukoba.

Razlozi za takvo različito ponašanje žena i muškaraca u sukobima vjerojatno su posljedica razlika u socijalizaciji muškaraca i žena te njihovih različitih društvenih uloga i očekivanja. Tako je poznato da se žene više poistovjećuju s vezom, bolje uočavaju probleme u vezi, preuzimaju veći dio kućanskih obaveza, više ulažu u vezu pa i očekuju više od nje, dok muškarci teže očuvati neovisnost i samodostatnost i kada su u vezi, manje ulažu u njeno održanje i skloni su povlačiti se u situacijama verbalnog rješavanja konflikata (Obradović i Čudina Obradović, 2000.).

S druge strane treba spomenuti da neka postojeća istraživanja daju zanimljive rezultate o utjecaju vremenske dimenzije trajanja partnerskog odnosa na pojavu i način rješavanja partnerskih sukoba. Primjerice istraživanje Canarya i suradnika (2001.) pokazuje da se potencijal za konflikt u partnerskom odnosu povećava što se partneri bolje poznaju, paralelno s većom učestalošću međusobnih interakcija partnera i s porastom njihove međuovisnosti kroz vrijeme. Neki drugi nalazi potvrđuju da se, neovisno o vrsti partnerskog odnosa (bračni ili izvanbračni), učestalost sukoba između partnera povećava s protekom vremena, uz istovremeno sve rjeđe zadržavanje smirenosti i mišljenja za sebe u partnerskom sukobu (Stafford i sur., 2004.).

S obzirom da je sličnih radova koji se bave razlikama u stilovima ponašanja partnera u partnerskim sukobima prema navedenim odrednicama u nas relativno malo, ovaj rad usmjeren je upravo na produbljivanje spoznaja iz ovog područja. Pri tome će se nastojati odgovoriti na pitanje postoje li značajne razlike u strategijama koje partneri koriste za rješavanje sukoba i u čemu su one sadržane, ovisno o spolu partnera, trajanju i prošlom/sadašnjem iskustvu u partnerskoj vezi.

CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

Ovo istraživanje sastavni je dio šireg istraživanja provedenog u okviru izrade doktorske disertacije (Blažeka Kokorić, 2005.), čiji je opći cilj bio produbiti spoznaju o međugeneracijskom prijenosu obrazaca partnerskog funkcioniranja te pojasniti ulogu primarne obitelji u oblikovanju kvalitete partnerskih odnosa mladih u ranoj odrasloj dobi. U ovom radu bit će prikazan dio istraživačkih rezultata koji se odnosi na utvrđivanje povezanosti između stilova rješavanja partnerskih sukoba, spola partnera, prošlog/sadašnjeg iskustva i trajanja partnerske veze ispitanika. Na taj način bit će izloženi neki novi segmenti analize partnerskih odnosa mladih u ranoj odrasloj dobi. Specifični problemi istraživanja definirani su na sljedeći način:

1. utvrditi kakva je učestalost korištenja određenih stilova rješavanja partnerskih sukoba ispitanika
2. utvrditi postoji li statistički značajna razlika u načinu rješavanja partnerskih sukoba ispitanika ovisno o spolu partnera, prošlom/sadašnjem iskustvu i trajanju partnerske veze.

S. Blažeka Kokorić: Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera...

Kroz analizirane pokazatelje želi se provjeriti kakva je uloga spola partnera, vremenske dimenzije trajanja partnerskog odnosa te njegove aktualnosti (prošli ili sadašnji odnos) u percepciji učestalosti korištenja određenih stilova ponašanja partnera u partnerskim sukobima. Praktična svrha ovog istraživanja vidljiva je u boljem razumijevanju dinamike razvoja partnerskih odnosa čime se želi dati doprinos unapređivanju kvalitetnog preventivnog i savjetovanišnog rada s mladim osobama s ciljem razvijanja njihovih konstruktivnih vještina za rješavanje partnerskih sukoba.

U skladu s navedenim istraživačkim zadacima, definirane su sljedeće hipoteze istraživanja:

1. Postoje statistički značajne razlike u učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja partnerskih sukoba ovisno o spolu ispitanika. Očekuje se da će muškarci izvještavati o češćem osobnom korištenju popuštanja/povlačenja i fizičke agresivnosti u partnerskim sukobima, a žene o češćem korištenju aktivnog suočavanja i verbalne agresivnosti u partnerskim sukobima.
2. Postoje statistički značajne razlike u učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja partnerskih sukoba ovisno o trajanju partnerske veze. Očekuje se da će ispitanici u vezama kraćeg trajanja češće koristiti aktivno suočavanje i popuštanje/povlačenje, a u dugotrajnijim vezama verbalnu i fizičku agresivnost.
3. Postoje statistički značajne razlike u učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja partnerskih sukoba ovisno o tome radi li se o prošlom ili aktualnom partnerskom odnosu ispitanika. Očekuje se da će ispitanici u aktualnim vezama izvještavati o češćem korištenju aktivnog suočavanja i popuštanja/povlačenja u partnerskim sukobima dok će ispitanici temeljem iskustava u prethodnim, neuspješnim vezama izvještavati o češćem korištenju verbalne i fizičke agresivnosti.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

UZORAK ISPITANIKA

Istraživanjem je obuhvaćeno 564 ispitanika, od čega 265 muškaraca i 299 žena, studenata 12 različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su bili polaznici završne godine svojeg studija. Dob ispitanika kretala se u rasponu od 21 do 27 godina, dok je prosječna dob za žene iznosila $M = 22,69$ ($SD = 1,35$), a za muškarce $M = 22,73$ ($SD = 1,45$). Dakle, za ispitivanje u ovom istraživanju odabrani su mladi ljudi na završetku svog školovanja, u ranoj odrasloj dobi, u razdoblju u kojem se stvaraju temelji partnerskih odnosa koji u bitnoj mjeri određuju kasniji razvoj i kvalitetu partnerskih odnosa, a samim time utječu i na cjelokupno funkcioniranje budućih obitelji. Za potrebe ovog istraživanja, sukladno

postavljenim istraživačkim zadacima, u uzorak je ušla selekcionirana skupina studenata koji su u dosadašnjem životu imali iskustvo bar jednog partnerskog odnosa u trajanju od minimalno 30 dana ili dulje (ukupno 558 ispitanika).

NAČIN PROVOĐENJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno na području Grada Zagreba. Podaci su prikupljeni anketiranjem studenata na 12 različitih fakulteta, u uobičajenim terminima nastave, uz prethodno dopuštenje dekana fakulteta i pojedinih predmetnih profesora na čijim se satovima provodilo istraživanje. Anketiranje se provodilo grupno, uz osiguranu anonimnost ispitanika. Na samom početku ispitanicima je kratko obrazložena svrha ispitivanja i praktična vrijednost dobivenih rezultata te su pozvani na iskrenu suradnju. Ispitanici su mogli ispunjavati ankete individualnim tempom, uz mogućnost dobivanja dodatnih objašnjenja i pomoći u ispunjavanju spornih dijelova ankete od, za to posebno educiranih, anketara. Trajanje ispunjavanja anketa kretalo se od 45 minuta do sat vremena. Na samom kraju postupka prikupljanja podataka svim ispitanicima je ostavljena otvorena mogućnost da se slobodno obrate autorici upitnika za bilo koju dodatnu informaciju ili sugestiju vezanu za istraživačku temu.

MJERNI INSTRUMENTI

Za prikupljanje podataka korišteni su sljedeći mjerni instrumenti:

1. *Upitnik o općim podacima ispitanika*

Upitnik je sastavni dio šireg upitnika izrađenog prema originalnom »Upitniku o povijesti odrastanja u primarnoj obitelji« (Melchert, 1998., prema Permutter i sur., 2001.) kojim se, pored ispitivanja uvjeta odrastanja u primarnoj obitelji, prikupljaju informacije o socio-demografskim obilježjima ispitanika.

2. *Upitnik o iskustvima ispitanika u partnerskim odnosima*

Ovaj instrument je konstruiran za potrebe ovog istraživanja u svrhu prikupljanja podataka o dosadašnjim iskustvima i trenutnom partnerskom iskustvu ispitanika te kao takav služi selekciji uzorka prema navedenim kriterijskim varijablama. Prvi dio upitnika sadrži šest pitanja koja služe kao osnovni pokazatelji o trenutnoj partnerskoj ulozi ispitanika (je li osoba trenutno u vezi s nekim ili ne, koliko je s tim zadovoljna, ako ima partnersku vezu - koliko ona traje, o kakvoj vezi je riječ, koliko je veza stabilna i kako se osoba u njoj osjeća).

Drugi dio upitnika ispituje obilježja dosadašnjeg, općenitog iskustva ispitanika u partnerskim odnosima (ukupan broj veza, njihovo trajanje, vrsta veze prema dobi ispitanika, najdulje trajanje veze).

3. *Upitnik o stilovima rješavanja sukoba u partnerskim odnosima*

Za potrebe ovog istraživanja, sukladno postavljenim istraživačkim zadacima, kreiran je novi mjerni instrument »Upitnik o stilovima rješavanja sukoba u partnerskim odnosima«. On predstavlja modificiranu i skraćenu verziju postojećeg originalnog upitnika »Skala konflikata i načina rješavanja problema« (Kerig, 1996., prema Permutter i sur., 2001.). Prvi dio upitnika ispituje učestalost sukoba u partnerskom odnosu (manjih prepirki i većih svađa) te zadovoljstvo ispitanika načinom rješavanja međusobnih sukoba i neslaganja.

Drugi dio upitnika sadrži 15 tvrdnji koje opisuju ukupno četiri stila ponašanja u sukobima: fizička agresija, verbalna agresija, popuštanje/povlačenje i aktivno suočavanje. Tvrdnje su preuzete iz spomenutog upitnika »Skala konflikata i načina rješavanja problema«, ali su odabrane uvažavajući smjernice teorijskog modela dvostrukog interesa (Thomas i Kilmann, 1975., prema Ajduković i Sladović Franz, 2003.):

- **Fizička agresija** = sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje osobe koja nasiljem nad partnerom želi nametnuti svoje interese i ciljeve.
- **Verbalna agresija** = sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje u sukobu gdje osoba galamom, optuživanjem, ismijavanjem partnera i sličnim strategijama nastoji nametnuti svoje interese i realizirati vlastite ciljeve.
- **Aktivno suočavanje** = sadrži tvrdnje koje opisuju ponašanje osobe u sukobu koje karakterizira otvoreni razgovor s partnerom o problemu, osjećajima i mogućim načinima njegova rješavanja.
- **Popuštanje/povlačenje** = sadrži tvrdnje koje opisuju umanjivanje vlastitih ciljeva ili odustajanje od njih, prihvaćanje kritike na vlastiti račun, prilagođavanje potrebama i željama druge strane, naglašavanje njezine pravednosti i slično, a u ime smirivanja druge strane i zadržavanja postojeće razine odnosa.

Za svaku od ponuđenih tvrdnji ispitanici su trebali odgovoriti na skali od četiri stupnja (od »nikad« do »gotovo uvijek«) koliko često oni i njihov partner reagiraju na opisani način u situacijama međusobnih sukoba i neslaganja. Primjena ovog mjernog instrumenta pokazala je da dobiveni rezultati na spomenutom uzorku studenata potvrđuju opisanu faktorsku strukturu. Provjera metrijskih karakteristika vezanih uz pouzdanost opisanog mjernog instrumenta na upitniku samoprocjene ispitanika o stilovima ponašanja u partnerskom sukobu pokazala je sljedeće vrijednosti: alpha koeficijent za skalu aktivno suočavanje iznosi 0,73, za skalu popuštanje/povlačenje 0,58, za skalu verbalna agresija 0,59, a za skalu fizička agresija 0,52. Dobivene podcijenjene vrijednosti koeficijenta pouzdanosti u skalama popuštanje/povlačenje te fizička i verbalna agresivnost ukazuju na moguću heterogenost sadržaja čestica koje mjere navedene dimenzije. Stoga Cronbachov alfa koji zahvaća upravo internu konzistentnost možda nije najbolji indikator pouzdanosti za te varijable te bi u ovom slučaju test-retest korelacije mogle biti primjereniji pokazatelji pouzdanosti za što postoje indikacije iz istraživanja na drugim mjerama socijalne poželjnosti (Stöber, 1999.).

METODE OBRADJE I ANALIZE PODATAKA

Podaci dobiveni opisanim instrumentarijem analizirani su pomoću metoda deskriptivne statistike, izračunavanja statističke značajnosti razlike hi-kvadrat testom te analizom varijance. Za unos i obradu podataka koristio se programski paket SPSS-a.

REZULTATI

Deskriptivni pokazatelji o trajanju partnerske veze ispitanika govore da u ukupnom uzorku studenata prevladavaju ispitanici koji izvješćuju da trajanje njihova partnerskog odnosa iznosi od jedne do tri godine (33,5%). Zatim slijede osobe čiji partnerski odnos traju značajno kraće, do šest mjeseci (30,3%). Osobe sa dugogodišnjim vezama čije trajanje iznosi preko tri godine čine 25,4% uzorka. Najmanje su zastupljene veze u trajanju od šest do dvanaest mjeseci (10,8%). Zanimljivo je naglasiti da su u analiziranoj dimenziji trajanja partnerskog odnosa prisutne značajne razlike između muškaraca i žena. Mladići značajno češće izvješćuju da imaju partnerske veze kraćeg trajanja (do šest mjeseci i do godinu dana), dok djevojke češće izvješćuju da njihove veze traju više od godinu dana. Navedena spolna razlika posebno je naglašena u skupini ispitanika čije veze prelaze trajanje od tri godine.

Tablica 1.

Trajanje partnerske veze prema spolu ispitanika

TRAJANJE PARTNERSKE VEZE		SPOL		UKUPNO
		Muški	Ženski	
Od jednog do šest mjeseci	N	95	74	169
	%	37,3	24,4	30,3
Od šest mjeseci do godinu dana	N	32	28	60
	%	12,6	9,3	10,8
Od jedne do tri godine	N	83	104	187
	%	32,5	34,3	33,5
Više od tri godine	N	45	97	142
	%	17,6	32,0	25,4
UKUPNO	N	255	303	558
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = 20,298 ; df = 3 ; p < 0,001$$

Sljedeća analizirana dimenzija partnerskog iskustva ispitanika je dimenzija aktualnosti partnerskog odnosa. Prikupljeni su podaci o tome nalazi li se ispitanik trenutno

S. Blažeka Kokorić: Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera...

u partnerskoj vezi ili ne, s tim da trajanje veze nije kraće od mjesec dana. Rezultati prikazani u tablici 2. govore da je u ovom istraživanju sudjelovalo nešto više od polovice ispitanika (57,2 %) koji su izvijestili da trenutno imaju partnerski odnos. Preostalih 42,8 % ispitanika čine podskupinu koja trenutno nije u partnerskoj vezi, pa su njihove kasnije procjene o stilovima rješavanja partnerskih sukoba rađene temeljem njihova iskustva u posljednjem partnerskom odnosu koji je trajao minimalno mjesec dana. Analizirani pokazatelji o spolnoj zastupljenosti govore da su i u ovoj dimenziji također nađene statistički značajne razlike između mladića i djevojaka. Utvrđeno je da su djevojke značajno više zastupljene u kategoriji ispitanika koji izvješćuju da trenutno imaju partnersku vezu, a mladići u kategoriji osoba koje trenutno nisu u partnerskom odnosu.

Tablica 2.

Aktualnost partnerske veze prema spolu ispitanika

AKTUALNOST PARTNERSKE VEZE		SPOL		UKUPNO
		Muški	Ženski	
Trenutna veza	N	125	194	319
	%	49,1	64,0	57,2
Prethodna veza	N	130	109	239
	%	50,9	36,0	42,8
UKUPNO	N	255	303	558
	%	100,0	100,0	100,0

$$\chi^2 = 14,003 ; df = 1 ; p < 0,001$$

U sljedećem dijelu istraživačkog zadatka posebna pažnja usmjerena je na analizu percepcije učestalosti korištenja određenih stilova ponašanja ispitanika u situacijama partnerskih sukoba. Podaci su prikupljeni prethodno opisanim mjernim instrumentom čija faktorska struktura je omogućila identificiranje četiri različita stila rješavanja partnerskih sukoba: aktivno suočavanje, popuštanje/povlačenje, verbalnu agresiju i fizičku agresiju. Mogući odgovori ispitanika kretali su se u rasponu od 1 («nikad») do 4 («uvijek»). U tablici 3. prikazane su dobivene aritmetičke sredine i standardne devijacije za svaku subskalu.

Tablica 3.

Reagirane ispitanika u partnerskim sukobima

STIL RJEŠAVANJA SUKOBA ISPITANIKA	M	SD	N
Aktivno suočavanje	3,133	0,542	540
Popuštanje/povlačenje	2,177	0,501	542
Verbalna agresija	1,817	0,583	544
Fizička agresija	1,115	0,286	544

S obzirom da više srednje vrijednosti upućuju na učestalije korištenje određenog stila rješavanja partnerskih sukoba, iz dobivenih pokazatelja možemo zaključiti da promatrani uzorak studenata procjenjuje da za rješavanje svojih partnerskih sukoba najčešće koristi aktivno suočavanje, zatim slijedi popuštanje i povlačenje u sukobima te verbalna agresivnost, dok je fizička agresivnost najrjeđe prisutna u rješavanju partnerskih sukoba.

Nakon deskriptivne analize rezultata prešlo se na utvrđivanje statistički značajnih razlika u učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja partnerskih sukoba ovisno o spolu ispitanika, prethodnom/sadašnjem iskustvu i dužini trajanja partnerske veze. S tim ciljem provedena je analiza varijance. Dobivene rezultate donosimo redom za svaki pojedini stil rješavanja partnerskih sukoba:

1. Aktivno suočavanje

Kada se promatraju rezultati ANOVE za učestalost korištenja strategije aktivnog suočavanja, zanimljivo je reći da su ovdje prisutne statistički značajne razlike u podskupinama prema sva tri analizirana izvora varijabiliteta (spol, aktualnost veze i trajanje veze). Dakle, potvrđeno je da postoje značajne razlike u korištenju aktivnog suočavanja između muškaraca i žena, u aktualnim i prošlim vezama te između partnerskih veza različite dužine trajanja.

Tablica 4.

Rezultati analize varijance za aktivno suočavanje

Izvor varijabiliteta	Suma kvadrata	SS	Srednji kvadrat	F	p
Spol ispitanika	1,030	1	1,030	4,063	0,044*
Aktualnost veze	3,881	1	3,881	15,303	0,001**
Trajanje veze	4,122	3	1,374	5,418	0,001**
Spol x aktualnost	1,562	1	1,562	6,158	0,013**
Spol x trajanje	0,724	3	0,241	0,952	0,415
Aktualnost x trajanje	0,654	3	0,218	0,860	0,462
Spol x aktualnost x trajanje	0,572	3	0,191	0,751	0,522

* Značajnost na razini $p < 0,05$

** Značajnost na razini $p < 0,01$

Utvrđeno je da djevojke procjenjuju da u rješavanju partnerskih sukoba statistički značajno češće koriste aktivno suočavanje nego što to prema vlastitoj procjeni čine mladići.

Tablica 5.

Učestalost korištenja aktivnog suočavanja prema spolu ispitanika

SPOL ISPITANIKA	AKTIVNO SUOČAVANJE	
	M	SD
Muški	3,017	0,575
Ženski	3,236	0,489
Ukupno	3,133	0,542

Što se tiče dimenzije prošlog/sadašnjeg iskustva, utvrđena značajna razlika u aritmetičkim sredinama pokazuje da u aktualnim partnerskim odnosima ispitanici češće koriste aktivno suočavanje nego je to slučaj u prošlim partnerskim vezama.

Tablica 6.

Učestalost korištenja aktivnog suočavanja prema aktualnosti partnerske veze

AKTUALNOST VEZE	AKTIVNO SUOČAVANJE	
	M	SD
Trenutna veza	3,270	0,517
Prošla veza	2,951	0,521
Ukupno	3,133	0,542

Nadalje, razlike u aritmetičkim sredinama ukazuju na tendenciju da se učestalost korištenja aktivnog suočavanja povećava s protekom vremena, odnosno da je ona veća u dugotrajnijim, a samim time i uspješnijim vezama.

Tablica 7.

Učestalost korištenja aktivnog suočavanja prema trajanju partnerske veze

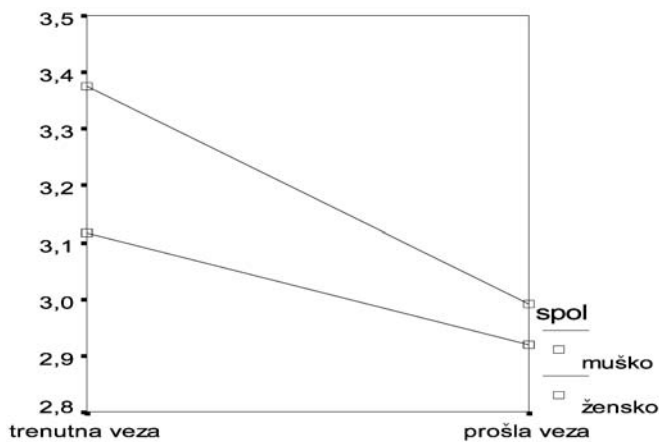
TRAJANJE PARTNERSKE VEZE	AKTIVNO SUOČAVANJE	
	M	SD
Od 1 do 6 mjeseci	2,863	0,611
Od 6 do 12 mjeseci	3,056	0,473
Od 1 do 3 godine	3,237	0,518
Više od 3 godine	3,281	0,474
Ukupno	3,127	0,550

Scheffeoov *post-hoc* test pokazao je da ispitanici čije veze traju manje od šest mjeseci značajno rjeđe koriste aktivno suočavanje u rješavanju partnerskih problema nego ispitanici čije su veze duže od jedne godine ($p < 0,001$) i onih čije veze su duže od tri godine ($p < 0,001$).

U sljedećem koraku provedena je analiza kojom se željelo provjeriti kakav je efekt interakcije dimenzija spola, aktualnosti i trajanja veze na učestalost korištenja aktivnog suočavanja. Tu je nađeno da postoji interakcija spola i aktualnosti veze ($p < 0,01$). Utvrđeno je da prošlo/sadašnje partnersko iskustvo ima efekt na procjenu učestalosti korištenja aktivnog suočavanja kod muškaraca i žena. Grafički prikaz 1. ukazuje na smjer dobivene razlike.

Grafički prikaz 1.

Učestalost korištenja aktivnog suočavanja - interakcija spola i trajanja veze

Rezultati su pokazali da u aktualnim partnerskim odnosima djevojke i mladići izvješćuju da značajno češće koriste aktivno suočavanje, nego u prošlim partnerskim odnosima. Efekt aktualnosti veze na procjenu učestalosti korištenja aktivnog suočavanja manje je izražen kod muškaraca nego kod žena. Razlike u procjenama učestalosti korištenja aktivnog suočavanja između muškaraca i žena naglašenije su u kategoriji trenutnih veza. Djevojke u odnosu na mladiće procjenjuju da u trenutnim vezama značajno češće koriste aktivno suočavanje nego su to činile u prošlim vezama.

2. Popuštanje/povlačenje

Rezultati analize varijance za učestalost popuštanja/povlačenja u partnerskim sukobima pokazuju da je statistički značajna razlika prisutna jedino prema spolu ispitanika i to na razini od $p < 0,001$.

Tablica 8.

Rezultati analize varijance za popuštanje/povlačenje

Izvor varijabiliteta	Suma kvadrata	SS	Srednji kvadrat	F	p
Spol ispitanika	3,548	1	3,548	14,550	0,001**
Aktualnost veze	0,094	1	0,094	0,384	0,536
Trajanje veze	1,514	3	0,505	2,070	0,103
Spol x aktualnost	0,062	1	0,062	0,252	0,616
Spol x trajanje	0,140	3	0,047	0,192	0,902
Aktualnost x trajanje	0,656	3	0,219	0,898	0,442
Spol x aktualnost x trajanje	0,114	3	0,038	0,156	0,926

** Značajnost na razini $p < 0,01$

Utvrđeno je da se studenti i studentice razlikuju u samoprocjeni učestalosti popuštanja/povlačenja u partnerskim sukobima, pri čemu muškarci procjenjuju da značajno češće koriste ovaj stil suočavanja s problemima u partnerskim odnosima nego to čine žene.

Tablica 9.

Učestalost popuštanja/povlačenja u partnerskim sukobima prema spolu ispitanika

SPOL ISPITANIKA	POPUŠTANJE/POVLAČENJE	
	M	SD
Muški	2,286	0,529
Ženski	2,082	0,456
Ukupno	2,177	0,501

3. Verbalna agresivnost

Rezultati ANOVE potvrđuju da postoji značajna razlika u samoprocjeni učestalosti verbalne agresivnosti između mladića i djevojaka. Statistički značajna razlika potvrđena je i prema kriteriju trajanja partnerske veze.

Tablica 10.

Rezultati analize varijance za verbalnu agresivnost

Izvor varijabiliteta	Suma kvadrata	SS	Srednji kvadrat	F	p
Spol ispitanika	1,753	1	1,753	5,574	0,019**
Aktualnost veze	0,937	1	0,937	2,979	0,085
Trajanje veze	10,349	3	3,450	10,969	0,001**
Spol x aktualnost	0,039	1	0,039	0,124	0,725
Spol x trajanje	0,976	3	0,325	1,035	0,377
Aktualnost x trajanje	0,797	3	0,266	0,845	0,470
Spol x aktualnost x trajanje	0,042	3	0,042	0,045	0,988

** Značajnost na razini $p < 0,01$

Usporedba dobivenih značajnih razlika u aritmetičkim sredinama pokazuje da djevojke procjenjuju da češće koriste verbalnu agresivnost u sukobima sa svojim partnerima nego što o tome izvješćuju mladići.

Tablica 11.

Učestalost verbalne agresivnosti u partnerskim sukobima prema spolu ispitanika

SPOL ISPITANIKA	VERBALNA AGRESIVNOST	
	M	SD
Muški	1,714	0,508
Ženski	1,919	0,628
Ukupno	1,817	0,583

Što se tiče učestalosti korištenja verbalne agresivnosti u vezama različite dužine trajanja, aritmetičke sredine pokazuju da o verbalnoj agresivnosti najrjeđe izvješćuju ispitanici čije veze traju manje od šest mjeseci, a najčešće ispitanici u dugotrajnim vezama koje traju više od tri godine.

Tablica 12.

Učestalost verbalne agresivnosti u partnerskim vezama različitog trajanja

TRAJANJE PARTNERSKE VEZE	VERBALNA AGRESIVNOST	
	M	SD
Od 1 do 6 mjeseci	1,645	0,541
Od 6 do 12 mjeseci	1,652	0,482
Od 1 do 3 godine	1,896	0,630
Više od 3 godine	1,988	0,550
Ukupno	1,818	0,583

S. Blažeka Kokorić: Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera...

Scheffeo *post-hoc* test potvrdio je da postoji statistički značajna razlika u učestalosti verbalne agresivnosti između grupa ispitanika čije veze traju manje od šest mjeseci i ispitanika s vezama koje traju od jedne do tri godine ($p(1,3) = 0,001$) te više od tri godine ($p(1,4) < 0,001$).

Značajna razlika potvrđena je i između podskupina ispitanika čije veze traju od šest mjeseci do godinu dana i od jedne do tri godine ($p(2,3) = 0,009$) te više od tri godine ($p(2,4) < 0,001$). Zanimljivo je napomenuti da je ovdje nađen jednak smjer razlike u promatranim skupinama ispitanika s različitim trajanjima partnerske veze kao i kod procjene učestalosti aktivnog suočavanja. U vezama koje traju više od godine dana probleme u partnerskim odnosima studenti češće rješavaju kroz korištenje strategija aktivnog suočavanja, pregovaranja, dogovaranja. Istovremeno rješavanje partnerskih sukoba u takvim vezama očito je češće popraćeno i s visokim emocionalnim tenzijama te iskazivanjem verbalne agresivnosti nego je to slučaj u kraćim vezama. Rezultati sugeriraju da vremenska dimenzija trajanja veze u značajnoj mjeri utječe na dinamiku rješavanja partnerskih sukoba studenata.

4. Fizička aktivnost

Rezultati analize varijance kod procjene učestalosti fizičke agresivnosti u rješavanju partnerskih sukoba nisu potvrdili postojanje statistički značajnih razlika između promatranih podskupina različitih izvora varijabiliteta.

Tablica 13.

Rezultati analize varijance za fizičku agresivnost

Izvor varijabiliteta	Suma kvadrata	SS	Srednji kvadrat	F	P
Spol ispitanika	0,015	1	0,015	0,189	0,664
Aktualnost veze	0,104	1	0,104	1,273	0,260
Trajanje veze	0,353	3	0,118	1,441	0,230
Spol x aktualnost	0,008	1	0,008	0,094	0,759
Spol x trajanje	0,390	3	0,130	1,589	0,191
Aktualnost x trajanje	0,387	3	0,129	1,578	0,194
Spol x aktualnost x trajanje	0,309	3	0,103	1,260	0,287

Dakle, utvrđeno je da se studenti i studentice ne razlikuju u svojoj procjeni učestalosti korištenja fizičke agresije u partnerskim sukobima, zatim da nema razlike u prisutnosti fizičke agresivnosti u prošlim i sadašnjim vezama te između partnerskih veza različite dužine trajanja. Ovdje treba imati na umu da je zbog osjetljivosti istraživačke teme u

odgovorima ispitanika iskazana nešto niža varijabilnost odgovora, što je vjerojatno posljedica češćeg davanja socijalno poželjnih odgovora pri ovoj kategoriji procjene.

RASPRAVA

Već su ranija istraživanja pokazala da pri utvrđivanju strategija kojima se parovi koriste za rješavanje partnerskih sukoba važnu ulogu ima spol ispitanika. Rezultati dobiveni ovim istraživanjem potvrđuju navedene postavke kroz pokazatelje o značajno različitoj percepciji učestalosti korištenja određenih stilova rješavanja sukoba u partnerskim vezama studenata i studentica. Dobiveni nalazi pokazuju da djevojke u odnosu na mladiće procjenjuju da u rješavanju partnerskih sukoba značajno češće koriste aktivno suočavanje, ali i verbalnu agresivnost. S druge strane, temeljem samoprocjene studenata utvrđeno je da mladići u odnosu na djevojke u partnerskim sukobima iskazuju veću sklonost popuštanju/povlačenju. Ovakvi nalazi konzistentni su većini nalaza suvremenih istraživanja o spolnim razlikama u rješavanju partnerskih sukoba koji pokazuju da danas žene češće u sukobima koriste aktivno ponašanje, a muškarci pasivno (Hojjat, 2000.), odnosno da su muškarci za razliku od žena više skloni korištenju strategija nijekanja problema (Bouchard i sur., 1998.).

Istovremeno ovakvi nalazi pobijaju stajališta tradicionalnih teorija koje su sugerirale tumačenje da žene češće koriste pasivne strategije, a muškarci aktivne, te da su stoga muškarci uspješniji i djelotvorniji u suočavanju s problemima (Stone i Neale, 1984.). Navedene razlike u preferiranim stilovima rješavanja partnerskih sukoba muškaraca i žena moguće je protumačiti kao posljedicu izmijenjenog referentnog vrijednosnog okvira u kojem se odgajaju suvremene mlade generacije što se odražava na promjenu shvaćanja pojave sukoba u partnerskim odnosima i na vrednovanje poželjnih načina njihova rješavanja. Nasuprot tradicionalnom pristupu koji njeguje stav da je sukob nepoželjan, štetan, nepristojan i neprihvatljiv te ga treba izbjegavati, potiskivati i zataškavati, očito je da danas žene sve više prihvaćaju suvremeno gledište prema kojem je sukob neizbježan, sastavni dio svake promjene te je kao takav u određenom stupnju poželjan za unapređenje partnerskog odnosa (Sladović Franz, 1999.).

Prema podacima iz literature (Obradović i Čudina-Obradović, 2000.) poznato je da su žene u odnosu na muškarce emocionalno i kognitivno više zaokupljene preispitivanjem kvalitete i njegovanjem partnerskog odnosa te se kao posljedica toga češće javlja i otvoreno iskazivanje nezadovoljstva žena u partnerskom odnosu, popraćeno ponekad i verbalnom agresivnošću. S obzirom da prihvaćanje suvremene paradigme o neizbježnosti i korisnosti partnerskih sukoba za postizanje promjena u partnerskom odnosu, ne donosi sa sobom nužno i posjedovanje adekvatnih vještina za rješavanje partnerskih sukoba, žene u sukobima često koriste tzv. »negativno-aktivna ponašanja« (Hojjat, 2000.) koja uključuju prigovaranje, kritiziranje, prijetnje, poučavanje, interpretiranje, izrugivanje

i slično. Muškarci se pak češće nastoje obraniti od takvih napada koristeći strategije potiskivanja i premještanja sukoba (Obradović i Čudina Obradović, 2000.). Kako je poznato da potreba za potiskivanjem i negiranjem postojanja sukoba u odnosu dovodi do sve veće količine latentnih sukoba i sve izraženijeg bogatog konfliktnog potencijala (Sladović Franz, 1999.), kod parova koji učestalo i dominantno koriste opisane strategije u rješavanju partnerskih problema s vremenom će se pojačavati razdražljivost i netrpeljivost te će biti prisutna sve manja suradnja i zainteresiranost za održavanje i razvijanje međusobnog odnosa.

Općenito govoreći, različita istraživanja sugeriraju da se s protekom vremena kvaliteta svakog partnerskog odnosa mijenja (Vaillant i Vaillant, 1993.; Markides i sur., 1999.). Početna pretpostavka ovog istraživanja bila je da partneri u svojim sukobima koriste i različite strategije rješavanja problema ovisno o fazi partnerskog odnosa u kojoj se nalaze. Predviđalo se da će ispitanici u dužim vezama češće izvještavati o verbalnoj i fizičkoj agresivnosti, a u kraćim vezama o češćem korištenju strategija aktivnog suočavanja i popuštanja/povlačenja u rješavanju partnerskih problema. Dobiveni nalazi djelomično potkrepljuju navedenu hipotezu, ali je djelomično i opovrgavaju. Naime, na uzorku studenata je utvrđeno da ispitanici u dužim vezama (koje traju više od godinu dana) značajno češće izvješćuju o korištenju verbalne agresije u sukobima i aktivnog suočavanja nego ispitanici u vezama kraćeg trajanja. Navedeni rezultati pokazuju da su studenti u dužim vezama spremniji otvoreno ukazivati na partnerske probleme i da ih nastoje aktivno rješavati, ali su pri tome često i verbalno agresivni. Ovakvi nalazi su u skladu s nekim ranijim istraživanjima koja sugeriraju da se s protekom vremena učestalost sukoba između partnera povećava, uz istovremeno sve rjeđe zadržavanje smirenosti i mišljenja za sebe u partnerskom sukobu (Canary i sur., 2001.; Stafford i sur., 2004.). S druge strane, ovim istraživanjem je utvrđeno da fizička agresivnost koja je procijenjena kao vrlo rijetko korištena strategija u partnerskim sukobima studenata, nije u porastu s protekom vremena. Razlike nisu utvrđene ni u učestalosti popuštanja i povlačenja u partnerskim vezama studenata različitog trajanja.

Na kraju treba reći da su ovim istraživanjem utvrđene zanimljive razlike u samoprocjenama ponašanja studenata u aktualnim (uspješnim) i prošlim (neuspješnim) vezama. Nađeno je da se samoprocjene ispitanika o ponašanju u aktualnim i prošlim vezama najviše razlikuju u učestalosti korištenja aktivnog suočavanja u rješavanju partnerskih sukoba. To upućuje na opravdanost zaključivanja da je zadovoljstvo i dugoročan uspjeh partnerske veze najuže povezan s korištenjem konstruktivnih strategija u rješavanju sukoba. Općenito govoreći, dobiveni nalazi sugeriraju da treba prihvatiti kao opravdana teorijska stajališta o tome da način rješavanja partnerskih sukoba u bitnome oblikuje smjer razvoja određenog partnerskog odnosa i utječe na njegov konačni ishod (Notarius i sur., 1997.). Istovremeno, pri komentiranju svih navedenih rezultata treba imati na umu da su podaci u ovom istraživanju prikupljeni temeljem samoiskaza studenata

koji svakako predstavljaju specifični segment populacije, pozitivno selekcioniran uzorak prema obrazovnom nivou i nekim drugim socio-demografskim indikatorima. Stoga bi generalizacija ovih rezultata na širu populaciju svakako zahtijevala prethodnu provjeru na širem, reprezentativnijem uzorku. Primjena drukčije metodologije prikupljanja podataka bazirane na longitudinalnom praćenju ispitanika te na usporedbi aktualnih i prošlih partnerskih iskustava na zavisnom uzorku ispitanika, također bi omogućila vjerodostojnije zaključivanje o razvojnoj dinamici načina rješavanja sukoba u partnerskim vezama različitog trajanja i ishoda.

Dobiveni rezultati ipak imaju određene vrijedne praktične implikacije te se, uz spomenuta metodološka ograničenja vezana uz uzorak i metodologiju prikupljanja podataka, mogu korisno upotrijebiti u planiranju preventivne i terapijske prakse u radu s parovima koji iskazuju probleme u ovom području partnerskog funkcioniranja.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi kakva je uloga spola partnera, vremenske dimenzije trajanja partnerskog odnosa te njegove aktualnosti (prošli ili sadašnji odnos) u percepciji učestalosti korištenja određenih stilova ponašanja ispitanika u partnerskim sukobima. Temeljem prikazanih rezultata ovog istraživanja i diskusije moguće je izvesti sljedeće zaključke:

- Spol partnera ima važnu ulogu u procjeni učestalosti korištenja pojedinih stilova ponašanja partnera u partnerskim sukobima. Djevojke procjenjuju da u rješavanju partnerskih sukoba značajno češće koriste strategije aktivnog suočavanja i verbalne agresije, dok mladići smatraju da u sukobima značajno češće reaguju popuštanjem i povlačenjem. Kod fizičke agresivnosti, koja se prema samoprocjeni ponašanja studenata pojavljuje kao vrlo rijedak i najmanje zastupljen način rješavanja partnerskih sukoba, nisu nađene razlike prema spolu ispitanika.
- Vremenski okvir trajanja partnerskog odnosa također u bitnome određuje način na koji partneri pokušavaju riješiti svoje partnerske probleme. U dugotrajnim vezama u odnosu na kratkotrajne studenti češće koriste strategije aktivnog suočavanja, ali i verbalne agresivnosti.
- Postoje statistički značajne razlike u percepciji načina na koje ispitanici rješavaju svoje sukobe u aktualnim ili prošlim odnosima. U procjeni partnerskog funkcioniranja u odnosima koji su neuspješno završili, ispitanici iskazuju značajno rjeđe korištenje aktivnog suočavanja u rješavanju partnerskih problema nego je to slučaj u aktualnim partnerskim vezama.

Općenito govoreći, nalazi ovog istraživanja sugeriraju da je u procjeni strategija koje partneri koriste za rješavanje svojih sukoba, kao i u planiranju promjena na tom području partnerskog funkcioniranja, nužno voditi računa o rodnoj dimenziji, ali i o vremenskoj

dinamici razvoja svakog partnerskog odnosa. Nadalje, rad na usvajanju konstruktivnih modela rješavanja partnerskih sukoba, kao nezaobilazni dio tretmana parova koji se susreću s ozbiljnim problemima u svom partnerskom odnosu, treba sadržavati i pažljivu analizu prethodnih iskustava osoba u rješavanju partnerskih sukoba. Pri donošenju konačnih zaključaka o korištenju pojedinih stilova rješavanja partnerskih sukoba nužno je izbjegavati svaku neopravdanu generalizaciju te uvažiti specifična obilježja određenog segmenta populacije. Upravo zbog kompleksnosti ovog problema, navedenoj temi nužno je posvetiti pažnju i u budućim istraživanjima na širem uzorku.

LITERATURA

1. Ajduković, M. & Sladović Franz, B. (2003). Razumijevanje sukoba. U: Ajduković, D. (ur.); **Socijalna rekonstrukcija zajednice - Psihološki procesi, rješavanje sukoba i socijalna akcija**. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć, 195-211.
3. Blažeka Kokorić, S. (2005). **Povezanost iskustava u primarnoj obitelji s obilježjima partnerskih odnosa**. Doktorska disertacija, Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada.
4. Bookwala, J. (2002). The role of own and perceived partner attachment in relationship aggression. **Journal of Interpersonal Violence**, 17 (1), 2002, 84-100.
5. Bouchard, G., Sabourin, S., Lussier, Y., Wright, J. & Richer, C. (1998). Predictive validity of coping strategies on marital satisfaction: Cross-sectional and longitudinal evidence. **Journal of Family Psychology**, 12 (1), 112-131.
6. Bradbury, T. N. & Fincham, F. D. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. **Psychological Bulletin**, 107, 3-33.
7. Brown, S. L. & Booth, A. (1996). Cohabitation versus marriage: A comparison of relationship quality. **Journal of Marriage and the Family**, 58, 668-678.
8. Canary, D. J., Cupach, W. R. & Messman, S. J. (1995). **Relationship Conflict**. Thousand Oaks, CA: Sage.
9. Canary, D. J., Cupach, W. R. & Serpe, R. T. (2001). A Competence-based approach to examining interpersonal conflict - Test of a longitudinal model. **Communication Research**, 28 (1), 79-104.
10. Christensen, A. & Heavey, C. L. (1990). Sex and social structure in the demand/withdrawal pattern of marital conflict. **Journal of Personality and Social Psychology**, 59, 73-81.
11. Conger, R. D., Cui, M., Bryant, M. & Elder, G. H., Jr. (2001). Competence in early adult romantic relationships: A developmental perspective on family influences. **Journal of Personality and Social Psychology**, 79, 224-237.
12. DeMaris, A. (2000). Till discord do us part: The role of physical and verbal conflict in union disruption. **Journal of Marriage and the Family**, 62, 683-692.

13. Feldman, S. S., Gowen, L. K. & Fisher, L. (1998). Family relationships and gender as predictors of romantic intimacy in young adults: A longitudinal study. **Journal of Research on Adolescence**, 8, 263-286.
14. Gottman, J. M. (1994). **What Predicts Divorce? The Relationship between Marital Processes and Marital Outcomes**. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
15. Hojjat, M. (2000). Sex differences and perceptions of conflict in romantic relationships. **Journal of Social and Personal Relationships**, 17 (4-5), 598-617.
16. Holmes, J. G. & Murray, S. L. (1996). Conflict in close relationships. U: Higgins, E. T. & Kruglanski, A. W. (ur.); **Social psychology: Handbook of Basic Principles**. New York, Guilford Press, 622-654.
17. Markides, K. S., Roberts-Jolly, J., Ray, L.A., Hoppe & S. K., Rudkin, L. (1999). Changes in marital satisfaction in three generations of Mexican Americans. **Research on Aging**, 21, 36-46.
18. Notarius, C. I., Lashley, S. L. & Sullivan, D. J. (1997). Angry at your partner? Think again. U: Sternberg, R. J. & Hojjat, M. (ur.); **Satisfaction in Close Relationships**. New York: The Guilford Press, 219-249.
19. Obradović, J. i Čudina-Obradović, M. (2000). Correlates of subjective global marital satisfaction in women. **Društvena istraživanja**, 9, 1, 41-65.
20. Ohbuchi, K. I. & Kitanaka, T. (1991). Effectiveness of power strategies in interpersonal conflict among Japanese students. **Journal of Social Psychology**, 131, 791-805.
21. Paap, L. M., Cummings, E. M. & Goeke - Morey, M. C. (2002). Marital conflict in the home when children are present versus absent. **Developmental Psychology**, 38 (5), 775-778.
22. Pasch, L. A. & Bradbury, T. N. (1998). Social support, conflict, and the development of marital dysfunction. **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, 66, 219-230.
23. Perlmutter, B. F., Touliatos, J. Holden, G. W. (ur.) (2001). **Handbook of Family Measurement Techniques - Instruments & Index, Volume 3**. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.
24. Puljiz, V. & Bouillet, D. (ur.) (2003). **Nacionalna obiteljska politika - drugo prošireno izdanje**. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži.
25. Sladović Franz, B. (1999). **Nenasilno rješavanje sukoba**. Interna skripta. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada.
26. Stafford, L., Kline, S. L. & Rankin, C. T. (2004). Married individuals, cohabiters, and cohabiters who marry: A longitudinal study of relational and individual well-being. **Journal of Social and Personal Relationships**, 21 (2), 231-248.
27. Stöber, J. (1999). Die Soziale-Erwünschtheits-Skala-17 (SES-17): Entwicklung und erste Befunde zu Reliabilität und Validität. **Diagnostica**, 45, 173-177.

S. Blažeka Kokorić: Rješavanje partnerskih sukoba s obzirom na spol partnera...

28. Stone, A. A. & Neale, J. M. (1984). New measures of daily coping: Development and preliminary results. **Journal of Personality and Social Psychology**, 46, 892-906.
29. Vaillant, C. & Vaillant, G. (1993). Is the U-Curve of marital satisfaction an illusion? A 40-year study of marriage. **Journal of Marriage and the Family**, 55, 230-239.

Slavica Blažeka Kokorić

University of Zagreb

Faculty of Law

Department of Social Work

RESOLUTION OF CONFLICTS BETWEEN PARTNERS WITH REGARD TO THE GENDER OF THE PARTNER, EXPERIENCE AND THE DURATION OF A PARTNERSHIP RELATION

SUMMARY

The paper presents the results of the research on the connection between the gender, previous or current experience of partnership and the duration of the partnership relation with the styles of partners' reactions in the conflicts among the partners. The research was conducted on the sample of 564 respondents (265 men and 299 women), students of final years of the university study from 12 different Faculties of the University of Zagreb. The presented results are a part of a wider research on the characteristics of partnership relations of the students and on the role of the family environment in the formation of partnership experiences of young persons in an early adult age. The obtained findings point towards the necessity of recognition of all aforementioned dimensions in the evaluation of the style of resolving conflicts between partners. Through the analysis of the gender differences it was determined that young women considerably more frequently use active confrontation and verbal aggression than young men, while young men tend to give in/retreat more frequently. The students assess that, in their current partnership relations, they use active confrontation significantly more frequently than they used to do in their previous relations of partnership. Furthermore, it was determined that they use the strategies of active confrontation, but also verbal aggression, in long-term relationships much more frequently than in short-term relationships. With regard to physical aggressiveness, no differences were determined in any of the observed variables.

Key words: *conflict between partners, partner's gender, duration of partnership relation, behavioural styles of partners in conflict.*